

УДК 378.147:796.5:338.48:364-78
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/31.214147>

Дарина ЛЮТА,
orcid.org/0000-0003-1266-9812
викладач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи
Запорізького національного університету
(Запоріжжя, Україна) lyutadaryna@ukr.net

СТРУКТУРА, КРИТЕРІЇ ТА РІВНІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ІЗ ТУРИЗМОЗНАВСТВА ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ТУРИЗМУ

У статті порушено проблему готовності майбутніх фахівців із туризмознавства. Розкрито сутність понять «готовність майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму», «критерій» і «показник». Визначено напрями наукових досліджень, в яких закладено теоретичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери.

Проаналізовано структуру, критерії та рівні готовності майбутніх фахівців із туризмознавства. Розкрито сутність готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму. Визначено рівні, на яких здійснюється соціальна робота. Зазначено, що різноманітні професійні вимоги до фахівця соціальної сфери випливають із його головних функцій: соціально-медичної, соціально-педагогічної, соціально-побутової та інших.

Виокремлено базові знання для фахівців соціальної сфери. Визначено взаємопов'язані та взаємодоповнюючі компоненти, завдяки яким соціальний працівник виконує свої функції. Охарактеризовано особливості професійної діяльності у сфері соціального туризму. Визначено необхідну умову для формування професійної компетентності майбутнього фахівця соціальної сфери, а саме наявність у нього певних складників: професійного покликання, професійної майстерності, глибокої мотивації для виконання роботи в різних її модифікаціях та інші.

Виокремлено компоненти та визначено сутність цих компонентів у структурі готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму. Визначено засади вибору критеріїв. Наведено приклад моделі спеціаліста соціальної сфери за О. Карпенко. Також наведено приклад моделі системи підготовки майбутнього фахівця за О. Будник.

Наведено схематичний опис компонентів готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму та структури готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму, а також рівнів вияву готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму.

Ключові слова: критерії готовності, показник готовності, професійна діяльність, рівні готовності, соціальний туризм, структура готовності, фахівці із туризмознавства.

Darina LYUTA,
orcid.org/0000-0003-1266-9812
Teacher at the Department of Tourism and Hotel and Restaurant Business
Zaporizhzhia National University
(Zaporizhzhya, Ukraine) lyutadaryna@ukr.net

STRUCTURE, CRITERIA AND READINESS LEVEL OF FUTURE TOURISM SPECIALISTS FOR PROFESSIONAL ACTIVITIES IN THE FIELD OF SOCIAL TOURISM

The article raises the issue of readiness of future specialists in tourism. The essence of the concepts “readiness of future specialists in tourism to professional activity in the field of social tourism”, “criterion” and “indicator” is revealed. The directions of scientific researches in which the theoretical bases of professional training of the future experts of social sphere are put are defined. The structure, criteria and levels of readiness of future specialists in tourism are analyzed.

The essence of readiness of future specialists in tourism to professional activity in the field of social tourism is revealed. The levels at which social work is carried out are determined. It is noted that the various professional requirements for a specialist in the social sphere stem from certain of its main functions: socio-medical, socio-pedagogical, social and other. Basic knowledge for social specialists has been singled out.

The interconnected and complementary components through which the social worker performs his / her functions have been identified. Peculiarities of professional activity in the field of social tourism are described. The necessary condition

for the formation of professional competence of the future specialist in the social sphere, namely the presence of certain components: professional vocation, professional skills, deep motivation to work in its various modifications and others.

The components are identified and the essence of these components in the structure of readiness of future specialists in tourism to professional activity in the field of social tourism is determined. The principles of selection of criteria are defined. An example of the model of a social sphere specialist according to O. Karpenko is given. An example of a model of the system of training a future specialist according to O. Budnyk is also given.

A schematic description of the components of readiness of future tourism specialists for professional activity in the field of social tourism and the structure of readiness of future tourism specialists for professional activity in the field of social tourism, as well as levels of readiness of future tourism specialists for professional activity in social tourism.

Key words: *readiness criteria, readiness indicator, professional activity, readiness levels, social tourism, readiness structure, tourism specialists.*

Постановка проблеми. На основі проведених наукових пошуків з питань формування готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму було досліджено особливості підготовки фахівців соціальної сфери та визначено низку її важливих характеристик.

Аналіз досліджень. Теоретичні засади професійної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери закладено у таких напрямках наукових досліджень: теоретичні і методологічні засади професійної підготовки (Р. Вайнола, А. Капська, О. Карпенко, Л. Міщик, В. Поліщук та інші); технологічні та методичні основи професійної підготовки до певних видів професійної діяльності (І. Ковальчук, О. Пожидаєва та інші); основи практичної підготовки майбутніх фахівців соціальної сфери (О. Бартків, Н. Ларіонова, З. Фалінська); особливості підготовки фахівців у сучасних умовах (О. Біла, С. Грищенко, Т. Мальцева, П. Скляр, Р. Чубук та інші).

Мета статті – визначення структури, критеріїв і рівнів готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму.

Виклад основного матеріалу. Соціальна робота здійснюється на різних рівнях: макrorівні (соціальна політика), мезорівні (соціальні програми регіонального, місцевого рівня і за місцем проживання) та мікрорівні (соціальна робота з клієнтом). За сферою соціальної практики виокремлюють соціальну роботу у сфері освіти, охорони здоров'я, дозвілля тощо. За характеристикою соціально-психологічних особливостей клієнтів виокремлюють соціальну роботу з молоддю, з сім'єю, з важкими підлітками, іншими категоріями населення. У всіх цих видах соціальної роботи здійснюється конкретизація (наприклад, оптимізація механізмів соціального функціонування індивіда, профілактика і корекція поведінки окремих осіб або груп) (Тополь, 2002).

Різноманітні професійні вимоги до фахівця соціальної сфери впливають з його таких головних функцій: діагностична, теоретична, право-

захисна, організаційна, профілактична, соціально-медична, соціально-педагогічна, технологічна, соціально-побутова і комунікативна.

Науковці виокремлюють базові для фахівців соціальної сфери знання, а саме:

– знання про розвиток людини та її поведінку, особливо під впливом соціального, культурного, економічного середовища;

– психологію надання й отримання допомоги; способи комунікації людей, вербальної і невербальної поведінки;

– групові процеси й взаємовплив групи та індивіда;

– значення соціокультурних факторів і їх вплив на індивіда, групу, громаду: релігія, духовні цінності, закони, соціальні інститути;

– психологію міжособистісних і міжгрупових відносин;

– громаду, процеси, що мають місце у ній, способи розвитку й зміни, її соціальні служби і ресурси;

– соціальні служби: структуру, організацію, методи роботи; себе як особистість і ті особистісні відносини, які можуть впливати на професійну діяльність (Поклад, 2009: 78).

Професійна діяльність працівника соціальної сфери складається із взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих особистісних, функціональних і матеріалізованих компонентів. Поєднання в особистості різних мотивів створює внутрішню детермінацію професійної поведінки.

Необхідною умовою для формування професійної компетентності майбутнього фахівця соціальної сфери є наявність у нього таких складників (Холостова, 2005: 366): професійне покликання; глибока мотивація для виконання роботи в різних її модифікаціях; морально-духовні якості, схильність до роботи з людьми; професійна майстерність; об'єктивно критичне ставлення до своєї діяльності; професійні знання і вміння; здатність все життя вчитися і домагатися самореалізації; професійна гідність як соціально-психічний стан особистості.

Поняття «готовність майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму» можна тлумачити як інтегративне особистісне утворення, яке характеризується мотиваційно-ціннісною орієнтацією на здійснення системи соціальних заходів щодо сприяння, підтримки і реалізації соціальних послуг, що здійснюються у туристичній діяльності на різних рівнях реалізації соціальної політики держави, а також професійно-орієнтованими знаннями, вміннями і навичками та особистісними якостями, спрямованими на подолання чи пом'якшення життєвих труднощів, підтримку соціального статусу та повноцінної життєдіяльності людей з особливими потребами.

Визначаючи структуру готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму як складне динамічне утворення, можна виокремити найбільш суттєві компоненти. До них можуть належати мотиваційно-цільовий, теоретико-гносеологічний, операційно-технологічний, ціннісно-особистісний.

Змістмотиваційно-цільового компоненту передбачає прийняття майбутніми фахівцями із туризмознавства мотивів, цілей і завдань щодо формування їхньої професійної готовності до діяльності у сфері соціального туризму. Отже, в умовах формування готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму необхідним є:

- позитивне ставлення до діяльності у сфері соціального туризму, інтерес до роботи з клієнтами різних категорій, усвідомлення важливості цього процесу;
- потреба у професійній самореалізації;
- розуміння необхідності вивчення особливостей професійної діяльності у сфері соціального туризму;
- пошук шляхів оптимізації організації соціального туризму;
- прагнення до формування і підвищення рівня професійної компетентності у сфері організації соціального туризму, набуття нових знань, умінь, навичок, які стосуються особливостей різних категорій осіб з особливими потребами, методик і технологій роботи з ними;
- сприяння успішній соціалізації осіб з особливими потребами, можливість впливу на зміни суспільного ставлення, створення умов для співробітництва, гуманізації навколишнього середовища.

Мотиваційно-цільовий компонент готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до про-

фесійної діяльності у сфері соціального туризму визначає спрямованість, систему мотивів, потреб, цінностей особистості майбутніх фахівців. Рівень сформованості мотиваційно-цільового компоненту готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму впливає на розвиток інших її компонентів.

Мотиваційно-цільовий компонент готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму ми розглядаємо як здатність мотивувати себе на виконання певних професійних дій на основі сукупності цінностей, потреб, мотивів, адекватних її цілям і завданням. Найбільш важливою для мотиваційно-цільового компоненту є загальна гуманістична і позитивна спрямованість на здійснення професійної діяльності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму, розуміння його значимості для успішної соціалізації осіб з особливими потребами, глибоке усвідомлення гуманістичного потенціалу вказаного процесу.

Теоретико-гносеологічний компонент готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму забезпечує цілісність уявлень про діяльність у сфері соціального туризму, активізує пізнавальну роботу майбутніх фахівців, сприяє збагаченню когнітивного досвіду для вирішення тих чи інших теоретичних і практичних завдань.

В основу теоретико-гносеологічного компоненту готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму покладено наукові професійні знання щодо:

- професійно-етичних основ діяльності у сфері соціального туризму, знання про розвиток людини та її поведінку, особливо під впливом соціального, культурного, економічного середовища;
- основ організації та управління діяльністю у сфері соціального туризму, оптимальних умов та вимог до її організації як інноваційної діяльності, інноваційних процесів у сфері рекреаційної діяльності людей з особливими потребами;
- соціально-правових основ та основних напрямів розвитку соціальної політики і соціального захисту осіб з особливими потребами;
- анатомо-фізіологічних, вікових, психологічних та індивідуальних особливостей осіб з особливими потребами;
- психологію міжособистісних і міжгрупових відносин, психологію надання й отримання

допомоги, групові процеси й взаємовплив групи та індивіда, основні закономірності взаємодії людини з особливими потребами і суспільства;

– способи комунікації людей, вербальної і невербальної поведінки, основи зі стимулювання позитивної самореалізації у всіх можливих сферах діяльності;

– значення соціокультурних факторів і їх вплив на індивіда, групу, громаду;

– соціально-педагогічних і психологічних методів дослідження;

– себе як особистості і тих особистісних відносин, які можуть впливати на професійну діяльність.

Операційно-технологічний компонент готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму включає в себе здатність виконувати конкретні професійні завдання, вирішувати професійні ситуації, що виникають, впроваджувати прийоми самостійного і мобільного розв'язання професійних завдань, здійснювати пошуково-дослідницьку діяльність, формувати ключові навички, засновані на визначених базових цінностях професійної діяльності у зазначеній сфері.

До змісту операційно-технологічного компоненту готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму можна включити такі вміння майбутніх фахівців:

– діагностико-аналітичні: вміння знаходити, опрацьовувати, запам'ятовувати і використовувати інформацію, що сприяє формуванню готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму; вміння аналізувати певну професійну ситуацію, збирати необхідну інформацію, оцінювати результати проведеної роботи, обґрунтовувати вибір та оптимальність засобів соціальної комунікації, діагностувати рівень позитивного впливу соціального середовища (Будник, 2015);

– конструктивно-проектувальні: вміння створювати проблемні ситуації, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, відповідати на запитання, які вимагають застосування засвоєних раніше знань тощо; вміння прогнозувати результати вирішення проблемної ситуації, виявлення найбільш ефективних шляхів розв'язання завдань та управління у сфері організації соціального туризму;

– організаційно-технологічні: вміння організовувати та управляти туристичною діяльністю у сфері соціального туризму, виявляти творчу і виконавчу ініціативність, активність, само-

стійність і наполегливість; вміння вирішувати конфліктні ситуації, налагоджувати взаємодію з суб'єктами туристичної діяльності у сфері соціального туризму;

– соціально-комунікативні: вміння ефективно взаємодіяти з оточенням завдяки розумінню себе й інших при постійній відомості психічних станів, міжособистісних відносин, умов соціального середовища; вміння будувати контакти з людьми; швидке, своєчасне і точне орієнтування в ситуації взаємодії та партнерства; прагнення зрозуміти іншу людину в контексті вимог конкретної ситуації; установка в контакт не тільки на справу, а й на партнера; шанобливе, доброзичливе ставлення до нього, урахування його стану й можливостей; впевненість у собі, розкутість, адекватна включеність у ситуацію, вміння формувати сприятливий соціально-психологічний клімат у спільній діяльності (Балахтар, 2015);

– корекційно-розвивальні: вміння створювати умови для об'єктивного виявлення якостей і станів осіб з особливими потребами (впевненість, нерішучість, тривожність, незалежність тощо), виявлення і корекція соціальних відхилень у їхній поведінці та діяльності з урахуванням «тріади порушень»: соціальної взаємодії, комунікації, поведінки.

Ціннісно-особистісний компонент готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму визначає здатність до усвідомлення основ своєї діяльності у сфері соціального туризму, під час якої здійснюється оцінка і переоцінка своїх здібностей, особистісних досягнень, свідомий контроль результатів своїх професійних дій, аналіз реальних ситуацій, здатність до самоорганізації.

Ціннісно-особистісний компонент готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму включає світоглядні, морально-вольові, естетичні якості, індивідуальні особливості (емпатійність, делікатність, тактовність, уважність, терпимість, витримка, терплячість, гуманність, чесність, висока духовна культура, моральність, етична поведінка, об'єктивність і справедливість, моральна чистота, конфіденційність, порядність, відповідальність, емоційно-позитивне ставлення до людей).

Для встановлення відповідності готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності вимогам щодо наявності знань і вмінь у сфері соціального туризму необхідно виокремити критерії та їх показники, тому слід з'ясувати сутність понять «критерій» і «показник».

Критерій визначається науковцями як якість, властивість об'єкта, які дають можливість судити про його стан, рівень функціонування і розвитку. Вибір критеріїв здійснюється на засадах застосування показника обґрунтованості інформації, сутність якого полягає в тому, що довіряти отриманій інформації можна тільки в тому випадку, коли вона є адекватною об'єкту вимірювання. Вивчення готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму зазвичай відбувається за такими критеріями: спонукальний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний.

Спонукальний критерій готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму характеризується такими показниками як розуміння і прийняття майбутніми фахівцями із туризмознавства цілей і завдань формування готовності до професійної діяльності у сфері соціального туризму; готовність до їх розв'язання, що виражається насамперед у пошуці оптимальних шляхів підвищення ефективності власної діяльності; усвідомлення її значущості у процесі вирішення багатьох соціальних проблем; потреба у постійному підвищенні рівня професійної компетентності, професійній самореалізації.

Показники когнітивного критерію готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму дозволяють оцінити знання майбутніх фахівців із туризмознавства щодо основ організації та управління діяльністю у сфері соціального туризму, інноваційних процесів у сфері рекреаційної діяльності людей з особливими потребами; соціально-правових основ та соціального захисту осіб з особливими потребами; анатомо-фізіологічних, вікових, психологічних та індивідуальних особливостей осіб з особливими потребами; способів комунікації людей, вербальної і невербальної поведінки, основ стимулювання позитивної самореалізації у всіх можливих сферах діяльності.

До показників діяльнісного критерію готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму належить сформованість діагностико-аналітичних, конструктивно-проектувальних, організаційно-технологічних, соціально-комунікативних і корекційно-розвивальних вмій.

Рефлексивний критерій готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму характеризується наявністю таких показників: світоглядні якості (ерудиція, прагнення до пізнання нового, наявність гуманістичної позиції, спрямованість на загальнолюдські цінності, наявність громадянської, професійної гідності); індивідуальні особливості (впевненість у своїх діях, цілеспрямованість, працелюбність, наполегливість); здатність до самоорганізації (особиста дисциплінованість, працездатність); об'єктивність оцінювання результатів власної професійної діяльності.

На підставі критеріїв і показників можна визначити рівні готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму.

Аналіз наукової літератури дає можливість стверджувати, що для характеристики готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму якісні характеристики мають обов'язково поєднуватися з кількісними. Тому можна визначити чотири рівні готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму: репродуктивний (низький), локально-конструктивний (середній), системно-конструктивний (достатній), творчий (високий).

Висновки. Отже, ми проаналізували структуру готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму, виокремили критерії, показники та рівні компонентів, які лягли в основу діагностики готовності майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності у сфері соціального туризму.

Загалом професійна підготовка майбутніх фахівців із туризмознавства до професійної діяльності в умовах соціального туризму є цілісною керованою системою професійної освіти майбутніх фахівців із туризмознавства та спеціально спроектованим, гуманістично спрямованим освітнім простором професійного становлення майбутніх фахівців до діяльності у соціальній сфері, що поєднує можливості ВНЗ (навчальна, виховна, науково-дослідна підсистеми) та інших соціальних інституцій партнерської мережі у підготовці фахівців до комплексного вирішення проблеми організації діяльності у сфері соціального туризму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Тополь О. І. Здоров'язберігаюча компетентність як складник професіоналізму соціального працівника / О. І. Тополь. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/484/1> (дата звернення: 22.06.2020).
2. Балахтар В. В. Соціально-психологічний тренінг і маніпуляція : навч.-метод. посіб. Вижниця : Черемош, 2015. 431 с.

3. Будник О. Б. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до соціально-педагогічної діяльності : дис. д-ра пед. наук: 13.00.04. Житомир, 2015. 552 с.
4. Поклад С. В. Соціально-психологічний супровід навчально-виховного процесу професійно-технічних навчальних закладів (з досвіду роботи психологічної служби ПТИЗ Чернігівської області) : методичний збірник. Чернігів, 2009. 85 с.
5. Соловей Т. В., Чайковський М. Є. Змістовні компоненти професійної компетентності соціального працівника інклюзивного закладу освіти. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2013, № 1(7). С. 220–224.
6. Холостова Е. И. Социальная работа: теория и практика: уч. пособие. М. : ИНФРА-М, 2002. 427 с.
7. Професійна підготовка соціальних працівників в умовах університетської освіти: науково-методичний та організаційно-технологічний аспекти : монографія / О. Г. Карпенко та ін. Дрогобич, 2007. 374 с.
8. Маркова А. К. Методологические проблемы системно-акмеологического изучения социализации и профессионализации человека: Методология и практика. М., 1998. С. 25–27.

REFERENCES

1. Topol O. I. Zdoroviazberihaiucha kompetentnist yak skladova profesionalizmu sotsialnoho pratsivnyka [Health and safety competence of the warehouse for the professionalism of the social] (n. d.) URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/484/1> [in Ukrainian].
2. Balakhtar V. V. Sotsialno-psykholohichnyitreninh i manipuliatsiia [Socio-Psychological Training and Manipulation] *Vyzhnytsia* : Chermosh, 2015. 431 p. [in Ukrainian].
3. Budnyk O. B. Teoretychni i metodychni zasady profesiinoi pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv do sotsialno-pedahohichnoi diialnosti [Theoretical and methodological principles of professional training of future primary school teachers for socio-pedagogical activities] *Zhytomyr*, 2015. 552 p. [in Ukrainian].
4. Poklad S. V. Sotsialno-psykholohichnyi suprovid navchalno-vykhovnoho protsesu profesiino-tekhnichnykh navchalnykh zakladiv (z dosvidu roboty psykholohichnoi sluzhby PTYZ Chernihivskoi oblasti) [Socio-psychological support of the educational process of vocational schools (from the experience of the psychological service of vocational schools of Chernihiv region)] *Chernihiv*, 2009. 85 p. [in Ukrainian].
5. Solovei T. V., Chaikovskiyi M. Ye. Zmistovni komponenty profesiinoi kompetentnosti sotsialnoho pratsivnyka inkliuzyvnoho zakladu osvity. *Zbirnyk naukovykh prats Khmelnytskoho instytutu sotsialnykh tekhnolohii Universytetu "Ukraina"*. [Content components of professional competence of a social worker of an inclusive educational institution. *Collection of scientific works of the Khmelnytsky Institute of Social Technologies of the University "Ukraine"*]. 2013, № 1(7). P. 220–224 [in Ukrainian].
6. Kholostova E. I. Soczialnaya rabota: teoriya i praktika [Social Work: Theory and Practice]. М. : INFRA-M, 2002. 427 p. [in Russian].
7. Profesiina pidhotovka sotsialnykh pratsivnykiv v umovakh universytetskoï osvity: naukovo-metodychni ta orhanizatsiino-tekhnologichnyi aspekty [Professional training of social workers in the conditions of university education: scientific-methodical and organizational-technological aspects]. *Drohobych*, 2007. 374 p. [in Ukrainian].
8. Markova A. K. Metodologicheskie problemy sistemno-akmeologicheskogo izucheniya soczializaczii i professionalizaczii cheloveka [Methodological problems of systemic-acmeological study of socialization and professionalization of man]. М., 1998. P. 25–27 [in Russian].